

توصیه‌ی ۱

از بچه‌ها بخواهید خاطرات و تجربیات خود را در مورد فواید با هم بودن بیان کنند؛ همچنین، داستان‌ها، ضرب‌المثل‌ها یا اشعاری را که در این مورد می‌دانند، مطرح کنند.

توصیه‌ی ۲

بچه‌ها را به گفت‌وگو درباره‌ی فواید و آثار «دوستی» و «با هم بودن» در جمع گروه‌های خود ترغیب کنید.

توصیه‌ی ۳

پس از گفت‌وگو درباره‌ی فواید با هم بودن، اکنون می‌توان فعالیت‌های جمعی مسلمانان و مراسم عبادی ایشان صحبت کرد تا بچه‌ها این‌گونه مراسم را به‌عنوان ابزاری برای افزایش دوستی‌ها و صمیمیت‌ها و برخورداری از فواید با هم بودن بشناسند؛ سپس، از نماز جماعت به‌عنوان بهترین و مهم‌ترین فعالیت عبادی جمعی مسلمانان یاد کنید.

توصیه‌ی ۴

متن درس را به‌عنوان یک قطعه‌ی ادبی، به‌آرامی بخوانید؛ به‌گونه‌ای که تک‌تک بچه‌ها با عبارت‌های آن ارتباط برقرار کنند. فراموش نکنید که نوع بیان شما هنگام خواندن درس می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

توصیه‌ی ۵

از بچه‌ها بخواهید تا به تصویر درس دقت کنند و آن را بخوانند.

(در این باره به توضیحاتی که درباره‌ی فن‌تصویرخوانی در درس اول آمده است، مراجعه کنید.)

توصیه‌ی ۶

با هماهنگی قبلی، به کمک چند نفر از دانش‌آموزان، نمایشی با موضوع مراسم نماز جماعت در کلاس اجرا کنید و طی آن، احکام نماز جماعت را آموزش دهید. در این میان، مطالبی را که دانش‌آموزان باید بدانند، بیان کنید.

این برنامه را در مسجد و هنگام برگزاری نماز جماعت هم می‌توان انجام داد.

توصیه‌ی ۷

با هماهنگی قبلی و به کمک چند نفر از بچه‌ها، نمایشی اجرا کنید که در آن، عمداً اشکالاتی در نماز جماعت وجود

داشته باشد. اکنون از بچه‌ها بخواهید اشکالات را پیدا کنند و صورت درست آن را بگویند.

توصیه‌ی ۸

دانش‌آموزان را به ارائه‌ی توصیه‌هایی در مورد هر چه بهتر و باشکوه‌تر برگزار شدن مراسم نماز جماعت مدرسه، تشویق کنید.

توصیه‌ی ۹

به عنوان یک فعالیت تکمیلی، دانش‌آموزان را به محیطی مانند مسجد یا زیارتگاهی در نزدیکی مدرسه ببرید و همراه با آن‌ها نماز جماعت برگزار کنید.

توصیه‌ی ۱۰

برای بهره‌گیری بیشتر و مناسب‌تر از محتوای داستان، دانش‌آموزان را به تفکر در مورد موضوع درس، دعوت کنید. اگر به نقاشی یا پوستری در این زمینه دسترسی دارید، می‌توانید از آن برای نمایش استفاده کنید.

توصیه‌ی ۱۱

بحث در مورد نماز جماعت می‌تواند به بیان خاطرات و تجربیات بچه‌ها در این خصوص اختصاص یابد. شما نیز به طور ضمنی برخی احکام ساده‌ی نماز جماعت را برای آن‌ها بگویید. این درس بهترین فرصت برای تشویق بچه‌ها به برگزاری نماز جماعت در مدرسه و اداره‌ی امور آن توسط ایشان است. اگر در محیطی مانند مسجد یا زیارتگاه حضور دارید، خواندن نماز جماعت با بچه‌ها بسیار مفید است.

توصیه‌ی ۱۲

در مورد بیان احکام نماز جماعت می‌توان از بچه‌ها کمک گرفت؛ بدین ترتیب که تعدادی از بچه‌ها را در نظر بگیرید و به هر یک، مسئله‌ای بدهید و از او بخواهید روی آن کار کند. آن‌گاه، نتیجه را در وقت مناسب در کلاس بیان کند و در صورت امکان، حرکات آن را نشان دهد.

توصیه‌ی ۱۳

گاهی با استفاده از کلمه‌ها یا حرکات طنزآمیز می‌توان بر لطافت درس افزود؛ بدین ترتیب که دانش‌آموزی در اجرای نمایشی نماز جماعت، بعضی از حرکات را به عمد غلط انجام می‌دهد یا بیان می‌کند تا از این طریق آموزش لازم را به دیگران بدهد.

نکته

این فعالیت، در صورتی مناسب است که نماز جماعت و احکام ضروری آن، قبلاً آموزش داده شده باشد.

درباره‌ی «دوست‌داری برایت بگویم»

در این بخش، دو سؤال مطرح شده است؛ یکی از آن‌ها زمینه‌ساز گفت‌وگوی دانش‌آموزان در مورد فواید و نتایج مثبت نماز جماعت است. پاسخ این سؤال می‌تواند بچه‌ها را به شرکت در مراسم نماز جماعت ترغیب کند. سؤال دوم این قسمت، درباره‌ی نحوه‌ی ادای نماز جماعت و تفاوت‌های آن با نماز فردی است که پاسخ‌گویی به آن مستلزم آموزش احکام نماز جماعت است؛ بنابراین، زمان مناسب طرح کردن این سؤال و پاسخ‌دادن به آن، پس از آموزش مهارت‌های مورد نظر این درس است.

درباره‌ی «من می‌توانم»

فعالیت این قسمت، به صورت عملی انجام می‌شود. دانش‌آموزان تک‌تک به آموزگار نشان می‌دهند که نحوه‌ی ادای نماز جماعت و احکام آن را تا چه حد و با چه کیفیتی آموخته‌اند. این فعالیت می‌تواند در انتهای فعالیتهای یاددهی – یادگیری کلاس و معلم و حتی پس از انجام پذیرفتن فعالیت کتاب کار این درس انجام شود.

درباره‌ی «برای خواندن»

در این قسمت، در مورد اهمیت و فواید نماز جماعت و برخی احکام آن مطالبی ارائه شده است. در صورتی که این بخش قبل از «دوست‌داری برایت بگویم» خوانده شود، به دانش‌آموزان در پاسخ‌گویی آسان‌تر به این پرسش‌ها کمک می‌کند.

درباره‌ی «نحوه‌ی استفاده از فعالیتهای کتاب کار»

فعالیت کتاب کار این درس، به شکلی عملی انجام می‌شود. این فعالیت، فرصت مناسبی برای تمرین نماز جماعت است. مراحل ادای نماز جماعت و برخی احکام ضروری که دانش‌آموزان باید در این زمینه بیاموزند، در این فعالیت مرور می‌شوند. دانش‌آموزان در قسمت دوم این فعالیت، جمله‌ها و عبارتهای متن را با کلمه‌های مناسبی که با احکام نماز جماعت مطابقت دارند، کامل می‌کنند.

ارزش‌یابی

برای ارزش‌یابی این درس باید به همه‌ی فعالیت‌های فردی و گروهی دانش‌آموزان - از ابتدا تا انتهای درس - توجه کنید. نمونه‌ای از فعالیت‌هایی که دانش‌آموزان می‌توانند مطابق با اهداف درس انجام دهند و مورد مشاهده و قضاوت قرار گیرند، عبارت‌اند از:

- بیان کردن احکام نماز جماعت

- ابراز تمایل به شرکت در مراسم نماز جماعت

- انجام دادن نماز جماعت با رعایت صحت آن

- بیان کردن آثار و نتایج نماز جماعت

- مقایسه‌ی آثار و فواید نماز جماعت و نماز فردی

- گفت‌وگو درباره‌ی اهمیت نماز جماعت.

نمونه‌ای از فعالیت‌های مرتبط با اهداف خاص درس اول

و نیز حوزه‌های فرایند یاددهی - یادگیری، در جدول هدف -

فعالیت این درس آمده است.

طبقات و حوزه‌های یادگیری				اهداف	فعالیت‌های دانش‌آموز (انتظارات): دانش‌آموز:
تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	کسب مهارت‌ها	درک مفاهیم		
	*	*	*	آشنایی با نماز جماعت و برخی از احکام آن	برخی احکام نماز جماعت را بازگو می‌کند.
*	*		*	تمایل به شرکت در مراسم نماز جماعت	به خواندن نماز جماعت علاقه نشان می‌دهد.
					درباره‌ی اهمیت نماز جماعت با دوستانش گفت‌وگو می‌کند.
*	*		*		آثار و نتایج نماز جماعت را بیان می‌کند.
*	*		*		آثار و فواید نماز جماعت را با نماز فردی مقایسه می‌کند.
	*	*	*	به جا آوردن نماز جماعت و رعایت احکام آن	نماز جماعت را با رعایت صحت آن انجام می‌دهد.

نکته

آنچه پس از ارزش‌یابی مهم است، پیش‌بینی و اجرای برنامه‌های مناسب برای فرد یا گروهی از دانش‌آموزان است که به علل گوناگون، موفق به تحقق بخشیدن به انتظارات درس نشده‌اند؛ این فرایند باید به گونه‌ای صورت گیرد که هر دانش‌آموز، از فرصتی مناسب برای تکمیل آموخته‌های خود بهره‌مند شود.

دانستنی‌های معلم

چند مسئله درباره‌ی نماز جماعت

مسئله‌ی ۱۴۵۳: امام جماعت باید بالغ، عاقل، عادل و حلال‌زاده باشد و نماز را به طور صحیح بخواند. اگر مأوم مرد است، امام او هم باید مرد باشد و اقتدا کردن بچه‌ی ممیز که خوب و بد را می‌فهمد، به بچه‌ی دیگر مانعی ندارد و احتیاط مستحب آن است که امام زن نیز مرد باشد.

مسئله‌ی ۱۴۶۱: مأوم باید غیر از حمد و سوره، بقیه‌ی نماز را خودش بخواند ولی اگر رکعت اول یا دوم او رکعت سوم یا چهارم امام باشد، باید حمد و سوره را بخواند.

مسئله‌ی ۱۴۶۷: مأوم نباید تکبیرة الاحرام را پیش از امام بگوید بلکه احتیاط واجب آن است که تا تکبیر امام تمام نشده است تکبیر نگوید.

مسئله‌ی ۱۴۶۸: اگر مأوم پیش از امام عمداً هم سلام دهد، نمازش صحیح است.

مسئله‌ی ۱۴۶۹: اگر مأوم غیر از تکبیرة الاحرام و سلام، چیزهای دیگر نماز را پیش از امام بگوید، اشکال ندارد؛ ولی اگر آنها را بشنود یا بداند امام چه وقت می‌گوید، احتیاط مستحب

آن است که پیش از امام نگوید.

مسئله‌ی ۱۴۷۱: اگر مأوم سهواً پیش از امام سر از رکوع بردارد، چنانچه امام در رکوع باشد، باید به رکوع برگردد و با امام سر بردارد و در این صورت، زیاد شدن رکوع که رکن است، نماز را باطل نمی‌کند ولی اگر به رکوع برگردد و پیش از آن که به رکوع برسد، امام سر بردارد، نمازش باطل است.

مسئله‌ی ۱۴۷۲: اگر به اشتباه سر بردارد و ببیند امام در سجده است، باید به سجده برگردد و چنانچه در هر دو سجده این اتفاق بیفتد، برای زیاد شدن دو سجده که رکن است، نماز باطل نمی‌شود.

مسئله‌ی ۱۴۷۹: اگر امام در رکعتی که قنوت یا تشهد ندارد، قنوت یا تشهد بخواند، مأوم نباید نباید قنوت و تشهد را بخواند ولی نمی‌تواند پیش از امام به رکوع رود یا پیش از امام بایستد بلکه باید صبر کند تا قنوت و تشهد امام تمام شود و بقیه‌ی نماز را با او بخواند.

مسئله‌ی ۱۴۸۹: مکروه است مأوم ذکرهای نماز را طوری بگوید که امام بشنود.

نکته

این حکام صرفاً برای دانستن معلم است و آموزش دادن آنها به دانش‌آموزان ضرورتی ندارد.

درس ۶ - مساجد مسلمانان

انتظارات

توضیح درس

- دانش آموز، در فرایند آموزش این درس
- ۱- درباره‌ی برخی کارکردهای اجتماعی مسجد تحقیق و جست‌وجو می‌کند.
- ۲- درباره‌ی اهمیت نماز جماعت و حضور در مسجد، با دوستانش گفت‌وگو می‌کند.
- ۳- به حضور در مسجد و صف‌های نماز جماعت به همراه دوستانش علاقه نشان می‌دهد.
- ۴- از فعالیت‌های مسجد محله‌ی خود گزارشی تهیه می‌کند و به کلاس ارائه می‌دهد.
- ۵- احساس شادی و نشاط خود را از خواندن شعر انتهای درس ابراز می‌کند.

بهترین مکان برای اقامه‌ی نماز جماعت، مسجد است. مسجد خانه‌ی خدا و محل انجام دادن بسیاری از فعالیت‌های عبادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان است. در دنیای اسلام، مساجد نقش تعیین کننده‌ای در زندگی مسلمانان دارند و بچه‌های مسلمان باید با این نقش مهم، آشنا شوند. حضور در این مکان نیز آدابی دارد که خوب است دانش‌آموزان به آن‌ها توجه داشته باشند.

اهداف

- ۱- آشنایی با نقش و اهمیت مسجد در زندگی مسلمانان
- ۲- تمایل به حضور در مسجد و رعایت آداب آن
- ۳- تلاش برای حضور در مسجد و رعایت آداب آن.

مفاهیم کلیدی

مسجد
مساجد مهم مسلمانان

۶- شعر را در قالب سرود می‌خواند.

۷- درباره‌ی موضوع و مضمون شعر و درک خود از آن
با بیان ساده‌ای گفت و گو می‌کند.

آن مسجد قدیمی...

یک باغ پرگل و یک آستان آبی
این شهر کوچک داشتند با صبح آفتابی
من گفتم بخواهم در کوچه‌های روشن
تعمیر به دست بیاورم و قلعه بر قلب من
این سوره‌های قدیمی‌ها را بگویم
فراوانی آن، در سوره‌های من
آن مسجد قدیمی‌ها را بگویم
با آفتاب تابان، هر روز آستان داشتند
خبر من است این دنیا را بگویم
با مسجد و آستان، با مسجد و آستان
سوره‌های من

رفت و آمد می‌کنند.

معمولاً افراد با لباس‌هایی تمیز و پاک در این محل حاضر
می‌شوند و با خداوند ارتباط خاصی برقرار می‌کنند.
معمولاً دارای گنبد و بارگاه و فضای مناسبی برای اجتماع
مردم است.

گلدسته‌هایی دارد که از آن صدای اذان و ... پخش می‌شود.

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس

توصیه‌ی ۱

برای شروع می‌توانید از قالب «معما» یا «چیستان» استفاده
کنید؛ مثلاً:
«آن چیست»

در بیشتر نقاط دنیا وجود دارد و مردم زیادی به آن جا

نکته

پس از بیان هر جمله و قبل از ارائه‌ی اطلاعات بیشتر، منتظر پاسخ دانش‌آموزان باشید.

می‌توانید روی تخته‌ی کلاس، جدولی رسم کنید و هنگام طرح معمای بالا، حدس‌های دانش‌آموزان را به تناسب، در ستون «درست» یا «غلط» بنویسید. هر چه تعداد موارد درست بیشتر باشد، بچه‌ها سریع‌تر به موضوع پی خواهند برد. ضمناً، مشخصات موضوع (در این‌جا، مسجد) هم مرور می‌شود.

توصیه‌ی ۲

خوب است برای دانش‌آموزان این امکان فراهم شود تا در مسجد حضور یابند، قسمت‌های مختلف آن را ببینند و در مورد آن سؤال کنند.

توصیه‌ی ۳

بهتر است دانش‌آموزان با کمک هم، پازل‌هایی را از تصویر چند مسجد تکمیل کنند و آن‌ها را کنار هم روی میز قرار دهند تا برای همه قابل رؤیت باشند.

توصیه‌هایی برای تدریس

توصیه‌ی ۱

شما می‌توانید تجربیات، خاطرات و دانسته‌های بچه‌ها را در مورد مسجد محله یا یکی از مساجد مهمی که آن را دیده‌اند، مبنای طراحی فعالیت‌های مختلفی برای این درس قرار دهید. همچنین، می‌توانید زیارتگاه‌های مهم را که معمولاً جمع زیادی در آن عبادت می‌کنند، به فهرست مساجد اضافه کنید.

توصیه‌ی ۲

متن درس، خود حاوی مطالب زیادی درباره‌ی مساجد است و کار روی آن می‌تواند بسیار مفید باشد. شما می‌توانید پس از خواندن متن، از آن به عنوان مبنای برای بحث و گفت‌وگو و تحقیق بیشتر بچه‌ها استفاده کنید. سبک نگارش متن درس تا حد زیادی به زبان بچه‌ها نزدیک است و چون از زبان دو کودک بیان شده است، می‌تواند مورد استفاده‌ی زیادی داشته باشد.

توصیه‌ی ۳

با همکاری بچه‌ها، تصاویری از مساجد مختلف گردآوری کنید و نمایشگاه عکسی با موضوع «مسجد» تشکیل دهید. گزارش‌های بچه‌ها از مساجد مختلف می‌تواند بخش دیگری از

این نمایشگاه باشد.

توصیه‌ی ۴

پرسش‌های مناسبی درباره‌ی مساجد طرح کنید؛ مثلاً: معمولاً در مساجد چه قسمت‌هایی وجود دارد؟ مسجد محل انجام دادن چه فعالیت‌هایی است؟ برای با شکوه‌تر برگزار شدن مراسم نماز و دیگر فعالیت‌ها در مساجد چه باید کرد؟ نقش شما در این زمینه چیست؟ «آیا تا به حال در این مورد، کاری انجام داده‌اید؟» در ادامه، حرف‌های بچه‌ها را در این باره بشنوید.

توصیه‌ی ۵

از قالب «بازی با کلمات» و فن «جمله‌سازی» استفاده کنید از بچه‌ها بخواهید سه تا از کلمه‌های مهم درس را انتخاب کنند و با آن‌ها جمله یا عبارت قشنگی بنویسند که نشان دهد معنای درس را فهمیده‌اند.

درباره‌ی «دوست داری برایت بگویم»

قسمت اول این بخش، در ادامه‌ی متن درس معنا خواهد داشت. بهتر است دانش‌آموزان پس از خواندن متن درس، برای پاسخ دادن به آن با یک‌دیگر گفت‌وگو کنند.

البته پاسخ این سؤال در متن درس وجود ندارد و دانش‌آموزان باید خود را به جای «مصطفی» بگذارند و براساس دانسته‌های قبلی خود در مورد مسجد، مطالبی را برای «خالد» و در پاسخ به نامه‌ی او بنویسند. این سؤال، فرصت خوبی را فراهم می‌کند تا دانش‌آموزان در آن به تبادل اطلاعات و یادگیری مطالب بیشتری در این مورد بپردازند.

سؤال دوم این بخش، از دانش‌آموزان خواسته است روش‌ها و ابزارهایی را که به آن‌ها در جمع‌آوری اطلاعات در زمینه‌ی مساجد کمک می‌کنند، معرفی کرده و برای این کار برنامه‌ریزی کنند. پاسخ دادن به این سؤال، زمینه‌سازی خوبی برای انجام دادن فعالیت‌های «من می‌توانم» و «کتاب کار» است. از این راه، دانش‌آموزان به جمع‌آوری اطلاعاتی در زمینه‌ی فعالیت‌ها و اقداماتی که در مسجد انجام می‌پذیرد، خواهند پرداخت و نام چند مسجد مهم را خواهند گفت.

درباره‌ی «من می‌توانم»

فعالیت این بخش عبارت از تهیه‌ی گزارشی از فعالیت‌های مسجد محل زندگی دانش‌آموزان است. بچه‌ها با توجه به برنامه‌ای که در پاسخ به سؤال دوم «دوست داری برایت بگویم» تهیه کرده‌اند، منابع اطلاعاتی مناسب در این زمینه را شناسایی و پیدا می‌کنند و پس از انجام تحقیقی در این مورد، نتایج آن را به کلاس ارائه می‌دهند.

درباره‌ی «برای خواندن»

در این بخش، شعری کوتاه در مورد مسجد آمده است. خوب است بچه‌ها به طور دسته‌جمعی و با حال و هوای مطلوب، این شعر را بخوانند.

«نحوه‌ی استفاده از فعالیت‌های کتاب کار»

فعالیت اول کتاب کار این درس، شامل تصویری از چند فعالیت است که در مساجد انجام می‌شوند. دانش‌آموزان با دقت در این تصاویر، نوع این فعالیت‌ها را مشخص می‌کنند. فعالیت دوم کتاب کار، از دانش‌آموزان خواسته است که نام چند مسجد مهم را که می‌دانند، بیان کنند. اسامی مطرح شده در متن درس هم می‌توانند جزء این اسامی باشند. این فعالیت، ضمن توسعه‌ی دانش کودکان، ابزار مناسبی برای ارزش‌یابی از نتیجه‌ی فعالیت‌های یاددهی – یادگیری انجام شده در این درس است.

فعالیت سوم کتاب کار این درس، نگارش یک نامه توسط دانش‌آموزان به خالد است. از دانش‌آموزان خواسته شده تا طی یک نامه، مساجد مهم محله‌ی خود را به خالد معرفی کنند و اگر عکسی هم در این زمینه دارند، روی صفحه بچسبانند. این فعالیت می‌تواند منعکس‌کننده‌ی نتیجه‌ی فعالیت بخش «من می‌توانم» باشد.

با اهداف درس انجام دهند و مورد مشاهده و قضاوت قرار گیرند، عبارت‌اند از :

– تحقیق کردن درباره‌ی برخی کارکردهای اجتماعی مسجد

– گفت‌وگو درباره‌ی اهمیت نماز جماعت و حضور در

مسجد

– ابراز علاقه به حضور در مسجد و صف‌های نماز جماعت

به همراه دوستان

– تهیه و ارائه‌ی گزارشی از فعالیت‌های مسجد محله‌ی

خود

– ابراز شادی و نشاط از خواندن شعر انتهای درس

– خواندن شعر در قالب سرود

– گفت‌وگو درباره‌ی موضوع و مضمون شعر و بیان درک

خود از آن

– فعالیت‌های مورد نظر آموزگار.

نمونه‌ای از فعالیت‌های مرتبط با اهداف خاص درس اول

و نیز حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری، در جدول هدف –

فعالیت این درس آمده است.

ارزش‌یابی

نمونه‌هایی از فعالیت‌هایی که دانش‌آموزان می‌توانند مطابق

طبقات و حوزه‌های یادگیری				فعالیت‌های دانش‌آموز (انتظارات): دانش‌آموز دانش‌آموز	اهداف
تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	کسب مهارت‌ها	درک مفاهیم		
	*		*	درباره‌ی برخی کارکردهای اجتماعی مسجد تحقیق و جست‌وجو می‌کند.	آشنایی با نقش و اهمیت مسجد در زندگی مسلمانان
	*		*	از فعالیت‌های مسجد محله‌ی خود گزارشی تهیه می‌کند و به کلاس ارائه می‌دهد.	
*	*		*	درباره‌ی اهمیت نماز جماعت و حضور در مسجد با دوستانش گفت‌وگو می‌کند.	تمایل به حضور در مسجد و رعایت آداب آن
*	*		*	به حضور در مسجد و صف‌های نماز جماعت به همراه دوستانش علاقه نشان می‌دهد.	
*	*		*	شادی و نشاط خود را از خواندن شعر انتهای درس، ابراز می‌کند.	

نکته

آنچه پس از ارزش‌یابی مهم است، پیش‌بینی و اجرای برنامه‌های مناسب برای فرد یا گروهی از دانش‌آموزان است که به علل گوناگون، موفق به تحقق بخشیدن به انتظارات درس نشده‌اند؛ این فرایند باید به گونه‌ای صورت گیرد که هر دانش‌آموز، از فرصتی مناسب برای تکمیل آموخته‌های خود بهره‌مند شود.

دانستنی‌های معلم

برخی دستورات دینی درباره‌ی آداب حضور در مسجد در قرآن کریم آمده است:
ای فرزند آدم! هنگام رفتن به مسجد، خود را با زینت آراسته سازید. (اعراف/۳۱).
امام صادق (ع) می‌فرماید:
هر کس به طرف مسجد برود، پایش را بر تر و خشکی نمی‌گذارد؛ مگر این که زمین برای او تسبیح می‌گوید. (بحارالانوار / ج ۸۴ / ص ۱۳).
امام صادق (ع) می‌فرماید:
هرگاه داخل مسجد شدی، حمد و سپاس خدای را بگو و بر پیامبر (ص) صلوات بفرست. (وسائل الشیعه / ج ۳ / ص ۵۱۶).
علی (ع) می‌فرماید:
هر کس می‌خواهد به مسجد داخل گردد، با آرامش و طمأنینه وارد شود؛ چون مساجد خانه‌های خدا و محبوب‌ترین محل‌ها در نظر اوست. (من لایحضره الفقیه / ج ۱ / ص ۱۷۰).

پیامبر (ص) می‌فرماید: بدون وضو داخل مساجد مشو. (مستدرک الوسائل / ج ۳ / ص ۳۸۸).
پیامبر (ص) می‌فرماید:
مساجد را گذرگاه قرار ندهید؛ مگر آن که هنگام عبور، دو رکعت نماز بخوانید. (وسائل الشیعه / ج ۳ / ص ۵۵۳).
پیامبر (ص) می‌فرماید:
پیش در مسجد، کفش‌هایتان را بررسی کنید (کفش‌هایتان را بررسی کنید تا با پای کثیف به مسجد داخل نشوید). (وسائل الشیعه / ج ۳ / ص ۵۰۴).
علی (ع) می‌فرماید:
هر کس حرمت مسجد را حفظ کند، خدا را در روز قیامت با چهره‌ای خندان و شادمان ملاقات می‌کند و خداوند نامه‌اش را به دست راستش می‌دهد. (بحارالانوار / ج ۸۴ / ص ۱۶).
علی (ع) می‌فرماید: هر کس چیزی خورده است که بوی آن مردم را می‌آزارد، به مسجد نزدیک نشود. (وسائل الشیعه / ج ۳ / ص ۵۰۲).

نکته

این نکات صرفاً برای دانستن معلم است و آموزش دادن آن‌ها به دانش‌آموزان ضرورتی ندارد.

درس ۷ - سفر به یادماندنی

توضیح درس

سفر به یادماندنی، داستان سفر علمی یک کودک به همراه پدر خبرنگارش است. داستان مربوط به اتفاق به یادمانی خورشیدگرفتگی (کسوف) کاملی است که در سال ۱۳۷۸ در کشور ما نیز قابل مشاهده بود. این اتفاق نه تنها برای بچه‌ها بلکه برای بسیاری از بزرگسالان نیز جالب، دیدنی و هیجان‌آور بود؛ از این رو، تعداد زیادی از دانشمندان و خبرنگاران را به کشور ما سرازیر کرد.

آشنایی با طبیعت و شگفتی‌ها و عجایب آن، درک عظمت خالق بزرگ آن را آسان‌تر می‌کند. کتاب طبیعت، زیباترین و جذاب‌ترین پیام‌ها را برای بچه‌ها و حتی بزرگ‌ترها در بردارد. در کتاب هدیه‌های آسمان سال دوم ابتدایی، روش به

جا آوردن نماز دو رکعتی به بچه‌ها آموزش داده شده است؛ در پایه‌ی سوم نیز روش ادای نماز سه رکعتی و چهار رکعتی به دانش‌آموزان آموخته شده است؛ اکنون زمان آن است که بچه‌ها، به ویژه دختران با یکی دیگر از نمازهای واجب (نماز آیات) آشنا شوند.

آنچه آموزگار باید به کودکان بیاموزد، این است که «همه‌ی ما مسلمانان، در مواقع خاصی نماز آیات می‌خوانیم و خداوند متعال را به خاطر نشانه‌های عظمت و بزرگی‌اش عبادت می‌کنیم». اما سخن گفتن درباره‌ی همه‌ی آیات الهی و یا بحث درباره‌ی موارد وحشت‌زایی نظیر زلزله مناسب نیست. در این درس، کافی است بچه‌ها خواندن نماز آیات را به طور ساده بیاموزند و آن را به عنوان یک عبادت مهم تلقی کنند.

اهداف

- ۱- آشنایی با نماز آیات و برخی احکام آن
- ۲- اشتیاق به ادای نماز آیات به هنگام وجوب آن
- ۳- ادای نماز آیات به شیوه صحیح آن.

انتظارات

- دانش آموز در فرایند آموزش این درس
- ۱- نماز آیات را از واجبات دینی می داند.
 - ۲- اوقات خاصی را که نماز آیات باید اقامه شود، مشخص می کند.
 - ۳- نحوه ای اقامه ای نماز آیات و برخی احکام آن را بیان می کند.
 - ۴- نماز آیات را با رعایت احکام صحیح آن، به جا می آورد.

مفاهیم کلیدی نماز آیات

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس

توصیه‌ی ۱

در صورت امکان، می توان با نشان دادن عکس یا نمایش فیلم‌هایی مرتبط با موضوع درس (خورشید گرفتگی)، کلاس را شروع کرد و از دانش‌آموزان خواست در مورد آنچه می بینند، گفت‌وگو کنند و به یکدیگر اطلاعاتی بدهند.

توصیه‌ی ۲

می توان یکی از اولیای بچه‌ها یا کارکنان مدرسه را به کلاس دعوت کرد تا از خاطرات خود در مورد خورشید گرفتگی صحبت کند.

توصیه‌ی ۳

می توانید قبلاً از دانش‌آموزان بخواهید در این باره مطالعه کنند و حاصل تجربیات و اطلاعات خود را در مورد پدیده‌ی خورشید گرفتگی برای هم کلاسی‌های خود بیان کنند.

توصیه‌ی ۴

بسیار مناسب است اگر بتوان با استفاده از «افلاک‌نما»، پدیده‌ی خورشید گرفتگی را برای بچه‌ها، نمایش و توضیح داد.

چنانچه افلاک نما موجود نباشد، می توان از لوح فشرده ای (CD) که در این زمینه تهیه شده است، استفاده کرد در غیر این صورت، می توان از سه نفر از دانش آموزان خواست که با ایفای نقش خورشید، ماه و زمین، چگونگی این پدیده را نشان دهند.

توصیه ی ۵

اگر در مدرسه امکاناتی نظیر ماکت منظومه ی خورشیدی در اختیار دارید، آن را به کلاس بیاورید.

توصیه ی ۶

تلفیق این درس با درس علوم یا جغرافیا (در صورت تناسب موضوع) می تواند بسیار خوب و مؤثر باشد.

توصیه ی ۷

چنانچه فیلمی در این مورد در اختیار داشته باشید، می توانید از آن برای ایجاد انگیزه یا توضیح متن استفاده کنید.

توصیه های برای تدریس

توصیه ی ۱

از بچه ها بخواهید به تصویر درس دقت کنند و آن را بخوانند.

(در این باره به توضیحات مربوط به «فن تصویر خوانی» در درس اول مراجعه کنید.)

توصیه ی ۲

داستان متن درس را برای بچه ها بخوانید. خواندن متن درس با لحنی مناسب و رسا در میزان درک کودکان تأثیر فراوانی دارد.

متن این درس، در بردارنده ی همه ی محتوای نیست بلکه تنها ابزاری برای شروع یک گفت و گوی مؤثر میان آموزگار و دانش آموزانش درباره ی نماز آیات است.

ساختار داستانی متن درس، امکان برقراری رابطه ای

مناسب با کودکان و شروع یک گفت و گوی مؤثر با آنان را فراهم می آورد.

توصیه ی ۳

روش به جا آوردن نماز آیات را برای بچه ها نمایش دهید و در همان حال، احکام ساده ی آن را بیان کنید.

توصیه ی ۴

با استفاده از قالب «بازی» و فن «بازی با کلمات»، مواقع وجوب نماز آیات را به بچه ها آموزش دهید؛ برای مثال، می توانید حروف کلماتی را که نشان دهنده ی زمان وجوب نماز آیات است، به صورت درهم ریخته در اختیار بچه ها قرار دهید و از آنان بخواهید کلمات را پیدا کنند.

و ش د ر ت ی خ ر ی گ ف گ
(خورشید گرفتگی)

توصیه ی ۵

همچنین می توانید این شیوه را با قالب های دیگری نظیر «هیستون» و «معما» تلفیق کنید.

توصیه ی ۶

فرصتی فراهم کنید تا همه دانش آموزان، نماز آیات را به صورت نمایشی اجرا کنند و مطمئن شوید که ایشان این نماز را یاد گرفته اند.

احکام ساده ی نماز آیات و کیفیت به جای آوردن آن، مهم ترین موردی است که آموزگار باید در این درس به کودکان (به ویژه دختران) بیاموزد.

شما برای آموزش این موارد، می توانید از قالب «قصه گویی» یا «قصه خوانی» استفاده کنید. برای استفاده از این قالب ها، می توانید به انتخاب داستان ها و تمثیل های مناسب و خواندن کتاب هایی در این باره پردازید و از این طریق، درس را برای بچه ها خوشایندتر سازید.

نکته

آنچه آموزگار باید به کودکان بیاموزد، این است که همه ی ما مسلمانان در مواقع خاصی نماز آیات می خوانیم و خداوند متعال را به خاطر نشانه های عظمت و بزرگی اش عبادت می کنیم.

نکته

در این کتاب نیز همانند هدیه‌های آسمان پایه‌ی دوم، ذکرها و اعمال نماز در متن درس نیامده است. دلیل این امر، علاوه بر رعایت اختصار، بهره‌گیری موازی معلم و دانش‌آموز از کتاب قرآن در کنار کتاب دینی است؛ به عبارت دیگر، با توجه به این که ذکرهای نماز در کتاب قرآن دانش‌آموزان گنجانده شده، هدیه‌های آسمان از بیان آن‌ها خودداری کرده است.

مباحث احکام را باید به گونه‌ای طرح کرد که دانش‌آموزان احساس ناراحتی و فشار یا تحمیل نکنند. طرح کردن جزئیات و مسائل ریز احکام در این سنین، می‌تواند موجب نگرانی بچه‌ها یا حتی وسواس آن‌ها نسبت به صحت یا نادرستی اعمال شود.

در تعلیم و تربیت دوره‌ی ابتدایی، بزرگ‌ترین خطر و ضرری که بچه‌ها را تهدید می‌کند، تعجیل بی‌مورد در آموزش مفاهیم دینی (به ویژه احکام) به بچه‌هاست.

درباره‌ی «دوست داری برایت بگویم»

پرسش‌های این قسمت، همان مطالبی را از دانش‌آموزان می‌خواهند که آموختن آن‌ها هدف اصلی درس را تشکیل می‌دهد. دانش‌آموزان پس از آموختن شرایط وجوب نماز آیات و نحوه‌ی ادای آن، می‌توانند به این پرسش‌ها پاسخ دهند؛ به این ترتیب، این پرسش‌ها هم به تثبیت و تمرین و تکرار مطالب درس کمک می‌کنند و هم فرصت مناسبی برای ارزش‌یابی آموخته‌های دانش‌آموزان از این درس فراهم می‌آورند.

درباره‌ی «برای خواندن»

در این قسمت، دانش‌آموزان با برخی از شرایط وجوب نماز آیات و نیز احکام آن آشنا می‌شوند؛ بنابراین، بخش «برای خواندن» این درس، حاوی مطالب مهمی است که بچه‌ها باید آن‌ها را بدانند؛ بدین ترتیب، بهتر است آموزگار محترم برای استفاده‌ی مناسب از این بخش، به طراحی درسی مناسب اقدام کند.

درباره‌ی «نحوه‌ی استفاده از فعالیت‌های کتاب کار»

در اولین فعالیت کتاب کار این درس، از دانش‌آموزان

خواسته شده است که جمله‌ها و عبارت‌های نوشته شده را بخوانند و تعیین کنند کدام یک مربوط به نماز صبح و کدام مربوط به نماز آیات‌اند و کدام یک به نماز صبح و نماز آیات مربوط نیستند؛ به این ترتیب، دانش‌آموزان مطالبی را که در مورد نماز آیات آموخته‌اند، مرور می‌کنند و آموخته‌هایشان در این زمینه، تثبیت می‌شود. برای یادداشت کردن نکات موردنظر، جدولی در نظر گرفته شده است. خانه‌های بالایی این جدول، محل درج «نماز صبح»، «نماز آیات» و «هیچ کدام» است. در خانه‌های ردیف پایین نیز شماره‌ی جملات مربوط ثبت می‌شود.

نماز صبح	نماز آیات	هیچ‌کدام
۶ و ۱	۴ و ۳، ۲	۸ و ۷، ۵

در فعالیت دوم، دانش‌آموزان تشویق شده‌اند که نماز آیات را به صورت عملی انجام دهند. این فعالیت هم مانند فعالیت اول، به تثبیت آموخته‌های دانش‌آموزان و نیز ارزش‌یابی کمک می‌کند.

ارزش‌یابی

مشاهده‌ی عملکرد دانش‌آموزان در فعالیت‌های زیر و ثبت نتایج آن در «جدول ثبت نتایج مشاهدات آموزگار» می‌تواند به ارزش‌یابی دقیق آموخته‌های ایشان از این درس کمک کند.

– شناخت نماز آیات به عنوان یکی از واجبات دینی

– تشخیص دادن اوقات خاصی که نماز آیات در آن‌ها

واجب می‌شود؛

– بیان کردن نحوه‌ی اقامه‌ی نماز آیات و برخی احکام آن

– به جا آوردن نماز آیات با رعایت احکام صحیح آن

– فعالیت‌های مورد نظر معلم.

برای نمایش دادن ارتباط اهداف و فعالیت‌های توصیه شده

در این درس، جدولی تهیه شده است که در طراحی، اجرا و

ارزش‌یابی تدریس مفید واقع می‌شود.

طبقات و حوزه‌های یادگیری				اهداف
تحلیل نقادانه و سازمان‌دهی ایده‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	کسب مهارت‌ها	درک مفاهیم	
*	*	*	*	آشنایی با نماز آیات و برخی احکام آن
	*	*	*	نماز آیات را از واجبات دینی می‌داند.
	*	*	*	اوقات خاصی را که نماز آیات باید اقامه شود، مشخص می‌کند.
	*	*	*	نحوه‌ی اقامه‌ی نماز آیات و برخی احکام آن را بیان می‌کند.
	*	*	*	ادای نماز آیات به شیوه‌ی صحیح
	*	*	*	نماز آیات را با رعایت احکام صحیح آن، به جا می‌آورد.

دانشتنی‌های معلم

درباره‌ی نماز آیات

مسئله‌ی ۱۴۹۱: نماز آیات به واسطه‌ی چهار چیز واجب

می‌شود: اول گرفتن خورشید، دوم گرفتن ماه (اگر چه مقدار کمی از آن‌ها گرفته شود و کسی هم ترسد)، سوم زلزله (اگر چه کسی هم ترسد)، چهارم رعد و برق و بادهای سیاه و مانند این‌ها در صورتی که بیشتر مردم بترسند که بنابر احتیاط واجب باید برای این‌ها هم نماز آیات بخوانند.

مسئله‌ی ۱۴۹۴: مواردی که به جا آوردن نماز آیات برای

آن‌ها واجب است، در هر شهری که اتفاق بیفتند، فقط مردم همان شهر باید نماز آیات بخوانند و ادای این نماز بر مردم جاهای دیگر واجب نیست؛ ولی اگر مکان آن‌ها به قدری نزدیک باشد که با آن شهر یکی حساب شود، نماز آیات بر آن‌ها هم واجب است.

مسئله‌ی ۱۴۹۵: از وقتی که خورشید یا ماه شروع به

گرفتن می‌کند، انسان باید نماز آیات را بخواند و بنابر احتیاط واجب، نباید به قدری تأخیر بیندازد که شروع به بازشدن کند.

مسئله‌ی ۱۴۹۶: اگر خواندن نماز آیات را به قدری تأخیر

بیندازد که آفتاب یا ماه شروع به بازشدن کند، بنابر احتیاط واجب باید نیت ادا و قضا نکند ولی اگر بعد از بازشدن تمام آن، نماز بخواند، باید نیت قضا کند.

مسئله‌ی ۱۴۹۸: موقعی که زلزله و رعد و برق^۱ و مانند

این‌ها اتفاق می‌افتد، انسان باید فوراً نماز آیات را بخواند و اگر نخواند، معصیت کرده و تا آخر عمر بر او واجب است و هر وقت بخواند، اداست.

مسئله‌ی ۱۵۰۲: اگر انسان بفهمد نماز آیاتی که خوانده

باطل بوده است، باید دوباره بخواند و اگر وقت گذشته باشد، باید آن را قضا کند.

مسئله‌ی ۱۵۰۷: نماز آیات دو رکعت است و در هر رکعت

پنج رکوع دارد و دستور آن، این است که انسان بعد از نیت، تکبیر بگوید و یک حمد و یک سوره‌ی تمام بخواند و به رکوع رود و سر از رکوع بردارد؛ دوباره یک حمد و سوره بخواند؛ باز به رکوع رود تا پنج مرتبه و بعد از بلندشدن از رکوع پنجم، دو سجده کند و برخیزد و رکعت دوم را هم مثل رکعت اول به جا آورد و تشهد بخواند و سلام دهد.

مسئله‌ی ۱۵۰۹: اگر در یک رکعت از نماز آیات، پنج

مرتبه حمد و سوره بخواند و در رکعت دیگر، یک حمد بخواند و سوره را پنج قسمت کند، مانعی ندارد.

مسئله‌ی ۱۵۱۵: هر یک از رکوع‌های نماز آیات، رکن

است که اگر به عمد یا به اشتباه کم یا زیاد شود، نماز باطل است.

نکته

این احکام صرفاً برای دانشتن معلم است و آموزش آن‌ها (جز مسئله‌های ۱۴۹۱، ۱۵۰۷ و ۱۵۰۹) به دانش‌آموزان ضرورتی ندارد.

۱ - منظور هر رعد و برقی نیست بلکه مواردی است که عموم مردم بترسند.